

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

«Затверджую»

Заступник директора з науково-педагогічної
та навчально-методичної роботи

Т. М. Марченко

2020 р.

ПРОГРАМА
комплексного екзамену із
СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ

ступінь освіти	бакалавр
галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
спеціальність	014 Середня освіта
освітня програма	Середня освіта (Українська мова і література)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» кафедра української філології.

Програма комплексного екзамену з «Сучасної української мови та методика її викладання» (для здобувачів IV курсу денної форми **зі скороченим терміном навчання** спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література укладена відповідно до навчального плану, робочих програм навчальних дисциплін та освітньо-професійної програми, затверджених вченою радою Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Муратова О.Б. – кандидат історичних наук, доцент;

Радіонова Т. М. – кандидат філологічних наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри української філології

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

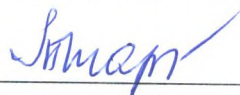

к.філол.н, доц. Т.М. Радіонова

Обговорено та рекомендовано Науково-методичною радою Горлівського інституту іноземних мов

Протокол № 1 від «29» серпня 2020 р.

Голова

проф. Т. М. Марченко

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
1. Вимоги до рівня та якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на комплексному екзамені.....	5
2. Структура та зміст комплексного екзамену.....	6
3. Зміст лінгвістичної підготовки.....	6
4. Зміст методичної підготовки.....	8
5. Критерії оцінювання рівня та якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на.....	9
5.1. Оцінювання усних відповідей.....	9
5.2. Підсумкова оцінка.....	13
6. Зразок екзаменаційного білета.....	15
7. Рекомендована література для підготовки до комплексного екзамену	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комплексний екзамен із «Сучасної української мови та методики її навчання» має на меті визначення готовності здобувачів вищої освіти до здійснення професійно-методичних функцій учителя української мови загальноосвітньої школи. У межах цього екзамену перевіряється та оцінюється практична та науково-теоретична підготовка майбутніх спеціалістів з української мови та методики її викладання, саме: сформованість комунікативних, планувальних та організаційних умінь, необхідних учителю української мови та літератури в його професійній діяльності.

До складання комплексного екзамену з «Сучасної української мови та методики її навчання» допускаються здобувачі вищої освіти IV курсу, які повністю виконали всі вимоги навчального плану, зокрема програми навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» за аспектами: фонетика і фонологія, лексика, морфеміка і словотвір, морфологія, синтаксис; українська діалектологія, стилістика, лінгвістичний аналіз тексту, а також з курсу методики навчання української мови.

Програма комплексного екзамену призначена для здобувачів вищої освіти, які закінчують Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ ДДПУ за денною формою зі скороченим терміном навчання зі спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література.

Для проведення комплексного екзамену формується екзаменаційна комісія у складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом директора і діє впродовж календарного року.

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА КОМПЛЕКСНОМУ ЕКЗАМЕНІ

Випускники факультету соціальної та мовної комунікації повинні вільно володіти державною мовою, уміти правильно реалізовувати її норми в різних видах професійно-освітньої діяльності та володіти практичними знаннями, навичками, необхідними для роботи в школі, гімназії, ліцеї, коледжі, архіві, бібліотеці, науково-дослідному інституті гуманітарного профілю, вищому закладі освіти.

Головною вимогою комплексному екзаміні до рівнів теоретичних знань здобувачів вищої освіти є володіння ними сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення комплексного аналізу мовних явищ у синхронному та діахронному аспектах.

Відповідь студента-випускника з теоретичних аспектів мовознавчих дисциплін повинна підтвердити достатньо повне знання сучасного стану функціонування української мови і методики її викладання.

Комплексний екзаміні із сучасної української мови та методики її навчання має на меті перевірку й оцінку знань сучасного стану та історичного розвитку української мови:

- наукового вивчення мовних фактів у поняттях і термінах сучасної лінгвістики;
- різних рівнів мовної системи в їхньому взаємозв'язку, внутрішньої єдності одиниць мови і категорій, ієрархічних відношень між ними;
- норм сучасної української літературної мови і вимог до культури мови вчителя в її усній і писемній формах;
- стилістичної структури сучасної української мови, методів і прийомів лінгвістичного тлумачення тексту;
- сучасних підходів до аналізу мовних явищ, зокрема комунікативного, функціонального, психолінгвістичного, соціолінгвістичного, парадигматичного тощо і їхнього значення для практики навчання української мови;
- діалектологічного поділу української мови, основних її говорів і їхніх особливостей;
- основ викладання сучасної української мови у середніх навчальних закладах.

На комплексному екзаміні здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати вміння:

- спостерігати, класифікувати й систематизувати мовний матеріал за певними ознаками, науково узагальнювати факти мови й робити висновки;
- проводити всі види мовного аналізу (фонологічного, морфемного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного, стилістичного тощо);
- методично правильно планувати навчальні дії з метою оптимального засвоєння учнями програмового матеріалу;
- працювати з першоджерелами, всіма видами мовознавчих і термінологічних словників.

2. СТРУКТУРА КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ

Комплексний екзамен із «Сучасної української мови та методики її навчання» проводиться в усній формі і включає завдання з усіх розділів сучасної української літературної мови та методики її навчання.

Екзамен передбачає відповідь здобувача вищої освіти на 2 теоретичні питання (з сучасної української літературної мови та методики навчання української мови) та виконання практичного завдання з методики навчання української мови.

Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів мовознавчих дисциплін та методики викладання української мови, здобувач вищої освіти повинен повністю розкрити його зміст, показати своє вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні лінгвістичні явища.

Третє завдання: практичне завдання з методики навчання української мови, яке передбачає підготовку кваліфікаційного завдання, що моделює діяльність учителя української мови.

3. ЗМІСТ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Питання з сучасної української літературної мови

1. Історичні чергування голосних і приголосних. Зміни приголосних при словотворенні й словозміні.
2. Асиміляція голосних і приголосних та її різновиди. Акомодацийні зміни звуків.
3. Дисиміляція приголосних, спрощення та подовження як явища фонетичної системи мови.
4. Вияв парадигматичних відношень у лексичній системі мови: паронімія, синонімія, антонімія, омонімія, багатозначність.
5. Активна і пасивна лексика сучасної української мови: застаріла лексика, неологізми, спеціальна лексика. Лексикографія як наука. Види словників.
6. Диференційні ознаки фразеологічних одиниць і їхня класифікація. Вияв системних зв'язків стійких словосполучень.
7. Поняття морфеми і морфа. Типи морфем, їх характеристика.
8. Способи словотворення в українській мові, їх різновиди. Стилістичні можливості словотворчих засобів мови.
9. Іменник як частина мови. Семантично-граматичні групи іменника. Граматичні категорії роду й числа.
10. Граматична категорія відмінка. Поділ іменників на відміни. Особливості відмінювання.
11. Прикметник як частина мови. Загальна характеристика семантико-граматичних груп прикметників. Відмінювання прикметників.
12. Числівник у системі частин мови. Розряди числівників за значенням, особливості відмінювання числівників.
13. Займенник у системі частин мови. Розряди займенників за значенням. Особливості відмінювання й правопису.

14. Дієслово як частина мови. Система дієслівних форм. Граматичні особливості дієслівних форм.
15. Дієприкметник і дієприслівник як форми дієслова: граматичні особливості, творення.
16. Прислівник як частина мови. Семантико-синтаксичні групи прислівників. Правопис прислівників.
17. Службові слова (аналітичні синтаксичні морфеми) в сучасній українській мові та їх правопис. Вибуки. Звуконаслідувальні слова.
18. Літературна мова і діалекти: їх взаємовідношення і взаємовплив; історія діалектного членування української мови. Поділ української мови на наріччя і говори; основні риси українських діалектів.
19. Словосполучення як номінативна синтаксична одиниця. Слово і словосполучення, словосполучення і речення. Види підрядного зв'язку у словосполученні.
20. Просте речення. Кваліфікаційні й класифікаційні ознаки головних членів речення, особливості їх реалізації.
21. Традиційне вчення про другорядні члени речення.
22. Проблема односкладного речення в сучасній лінгвістиці. Характеристика структурних типів односкладних речень.
23. Статус неповних речень в системі синтаксичних одиниць. Типи неповних речень. Особливості пунктуації на місці неназваного члена речення.
24. Поняття про синтаксичне ускладнення речення. Формально та семантично неелементарні речення. Типи формального ускладнення.
25. Складносурядне речення. Засоби вираження синтаксичних зв'язків і змістових відношень між частинами. Особливості пунктуації на межі частин складносурядного речення.
26. Основні підходи до тлумачення безсполучникового речення. Диференціація безсполучникових речень за типом смислових відношень між частинами. Розділові знаки в безсполучниковому реченні.
27. Складнопідрядне речення. Основні принципи класифікації складнопідрядних речень.
28. Текст як лінгвістична категорія. Основні категорії художнього тексту.
29. Система функціональних стилів літературної мови. Принципи їх класифікації.
30. Експресивні засоби синтаксису. Класифікація та принципи вияву стилістичних фігур.

4. ЗМІСТ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

1. Аналіз і самоаналіз уроку української мови.
2. Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності учнів. Методика проведення й критерії оцінювання.
3. Види мовленнєвої діяльності учнів. Робота словесника над їхнім розвитком.
4. Ділове мовлення в школі.
5. Значення і завдання роботи з розвитку зв'язного мовлення. Види робіт.
6. Значення і методика планування програмового матеріалу. календарні та поурочні плани.
7. Значення орфографії та її місце в шкільному курсу української мови. Види орфографічних вправ.
8. Класифікація диктантів. Методика проведення контрольного диктанту.
9. Класифікація переказів. Методика проведення детального переказу.
10. Класифікація творів з української мови. Методика написання твору-опису процесу праці.
11. Мета уроку і вимоги до його змісту.
12. Метод вправ на уроці української роботи.
13. Методика викладання української мови як наука і навчальна дисципліна. Основні принципи методики викладання української мови (нові підходи).
14. Навчання діалогічного мовлення на уроках української мови.
15. Нестандартні уроки. Інтегрований урок рідної мови.
16. Оцінювання знань учнів з української мови: поточне, тематичне, семестрове. Річна та державна підсумкова атестація.
17. Позакласна робота з української мови.
18. Принципи побудови й зміст шкільних підручників з української мови.
19. Проблемність у навчанні мови.
20. Робота з підручником на уроці української мови.
21. Робота над підвищенням грамотності учнів з української мови.
22. Робота над текстом на уроці української мови.
23. Розповідь учителя як цілеспрямована й цілісна передача навчальної інформації.
24. Спостереження над мовою як метод навчання.
25. Сучасний урок української мови. Технологічний підхід до нього.
26. Типологія уроків української мови. Структура уроку вивчення нового матеріалу.
27. Традиційні та інноваційні методи і прийоми вивчення української мови. Метод бесіди.
28. Чинні програми з рідної мови. Принципи побудови й зміст.
29. Читання як вид мовленнєвої діяльності учнів.
30. Шляхи збагачення лексичного запасу учнів на уроках української мови.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ТА ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА КОМПЛЕКСНОМУ ЕКЗАМЕНІ

5.1. Оцінювання усної частини іспиту

Оцінювання усної частини комплексному екзамені відбувається на основі критеріїв, що застосовуються окремо до кожного з трьох завдань.

Загальна кількість балів за перше завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,3.

Загальна кількість балів за друге завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,3.

Загальна кількість балів за третє завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,4.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів із сучасної української мови

100 балів («відмінно») ставиться, якщо студент виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

95 балів («відмінно») ставиться, якщо студент виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 1-2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів («відмінно») ставиться, якщо студент виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;

- вільно володіє спеціальною термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 2-3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів («добре») ставиться, якщо студент виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- володіє спеціальною термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

У відповіді можливі 1-2 несуттєві помилки або неточності у викладі матеріалу, які не впливають на її змістовність і термінологічну коректність.

80 балів («добре») ставиться, якщо студент виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 1-2 несуттєві помилки або неточності у викладі матеріалу, які не впливають на її змістовність і термінологічну коректність.

75 балів («добре») ставиться, якщо студент виявляє такі знання та вміння:

- повно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 3-4 помилки або неточності у викладі матеріалу, які не впливають на її змістовність і термінологічну коректність.

70 балів («задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, не завжди послідовно;
- відповідь неповна, але відтворює основний зміст вивченого матеріалу;

У відповіді можливі 1-2 помилки або неточності у викладі матеріалу, які впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

65 балів («задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, непослідовно;
- відповідь неповна, але відтворює основний зміст вивченого матеріалу;

У відповіді можливі 2-3 помилки або неточності у викладі матеріалу, які впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

60 балів («задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено непослідовно, відповідь не структурована логічно;
- відповідь неповна, не відтворює повноти основного змісту вивченого матеріалу;
- у відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології,

У відповіді можливі 2-3 помилки або неточності у викладі матеріалу, які суттєво впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

55 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- зміст не розкрито;
- у відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології,
- помилки у викладі матеріалу, які суттєво впливають на зміст питання і докорінно змінюють його.

35 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- основний зміст не розкрито;
- відсутнє володіння спеціальною термінологією;
- студент не відповідає на поставлені запитання.

0 бала («незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- студент відмовляється відповідати на питання білета.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з методики навчання української мови

100 балів («відмінно») ставиться, якщо студент виявляє з дисципліни глибокі теоретичні знання і міцні уміння та навички визначати тип, мету уроку, укладати конспекти уроків (повні, розгорнені з додатками у вигляді дидактичного роздаткового матеріалу, власноруч виготовленою наочністю тощо), орієнтується у формах, методах і принципах викладання української мови в середніх класах, доречно застосовує новітні технології, самостійно укладає завдання відповідно до принципів особистісно-орієнтованого навчання, уміє аргументувати власну думку.

95 балів («відмінно») ставиться, якщо студент володіє ґрунтовними знаннями з дисциплін, аргументовано їх використовує, виявляє міцні уміння та навички визначати тип, мету уроку, укладати конспекти уроків різних типів з елементами новітніх технологій на базі традиційних методів і принципів навчання української мови в загальноосвітніх закладах.

Допускається 1–2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів («відмінно») ставиться, якщо студент виявляє глибокі теоретичні знання і міцні уміння та навички визначати тип, триєдину мету

уроку, укладати конспекти уроків згідно з вимогами, орієнтується у традиційних та інноваційних формах, методах і принципах навчання української мови, але використовує у своїй діяльності переважно традиційні методи і прийоми.

Допускається 2–3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів («добре») ставиться, якщо студент вільно оперує вивченим матеріалом, виявляє глибокі знання, міцні уміння та навички з дисциплін, застосовує їх у нестандартних ситуаціях, адекватно визначає тип і структуру сучасного уроку, але часом допускає незначні помилки теоретичного чи практичного характеру, які самостійно виправляє.

У відповіді можливі 1–2 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

80 балів («добре») ставиться, якщо студент має достатньо повні знання, уміння та навички підготовки до уроків різних типів, доречно застосовує відповідні методи і прийоми навчання у стандартних ситуаціях, але допускає незначні помилки теоретичного чи практичного характеру (пропонує однотипні завдання, сплутує завдання пропедевтичного і тренувального характеру тощо).

У відповіді можливі 2–3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

75 балів («добре») ставиться, якщо студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, орієнтується в сучасній дидактиці, має повні знання, міцні уміння та навички визначати тип і мету уроку, допускає помилки теоретичного чи практичного характеру, які виправляє під керівництвом викладача.

У відповіді можливі 3–4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

70 балів («задовільно») ставиться, якщо студент в основному орієнтується у навчальному матеріалі, але викладає матеріал не досить повно і послідовно, допускає помилки в формулюванні деяких теоретичних положень; у визначенні мети уроків, сплутує структуру уроків різних типів, не вміє обґрунтовувати свої думки.

У відповіді можливі 1–2 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

65 балів («задовільно») ставиться, якщо студент в основному орієнтується в сучасних технологіях навчання української мови, здатен використовувати під час відповіді допоміжні матеріали, але не виявляє щодо

них критичного мислення, не вміє аналізувати власну і чужу діяльність у визначенні мети уроку і доборі відповідних методів і прийомів навчання.

У відповіді можливі 2–3 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

60 балів («задовільно») ставиться, якщо студент має початковий рівень знань, здатен відтворити навчальний матеріал відповідно до тексту методичної літератури, описує хід уроку без пояснення й оцінки власної діяльності вчителя української мови, не виявляє креативності в підготовці до уроку, використовує одноманітні методи і прийоми, допускає помилки у визначенні мети і структури уроку відповідно до його тематики і типу.

У відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології, грубі помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

55 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, допускає помилки у формулюванні визначень, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не знає вимог до укладання конспектів уроків, оцінювання навчальних досягнень учнів.

У відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології, суттєві помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

35 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо основний зміст питань не розкрито; відсутнє володіння спеціальною термінологією; студент не відповідає на поставлені запитання.

0 бала («незадовільно») ставиться тоді, якщо студент відмовляється відповідати на питання білета.

5.2. Підсумкова оцінка за комплексний екзамен

Підсумкова оцінка за комплексний екзамен із сучасної української мови та методики її навчання – це сума балів, набрана за відповіді на теоретичні питання білета та виконання практичного завдання, помножена на відповідні коефіцієнти.

Загальна сума балів за письмову та усну частину складає 100 балів відповідно до шкали оцінювання:

Шкала оцінювання, що встановлена закладом вищої освіти:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	Відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною (мінімальною 1-2) кількістю помилок
82-89	Добре		B	вище середнього рівня з кількома помилками
75-81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67-74	Задовільно		D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35-59	Незадовільно	не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1-34			F	з обов'язковим повторним курсом

6. ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»
Горлівський інститут іноземних мов

Факультет соціальної та мовної комунікації
Освітній рівень бакалавр
Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

КОМПЛЕКСНИЙ ЕКЗАМЕН

з «Сучасної української мови та методики її навчання»
ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №   2

1. Асиміляція голосних і приголосних та її різновиди. Акомодаційні зміни звуків.
2. Нестандартні уроки. Інтегрований урок рідної мови.
3. Захист розгорнутого конспекту уроку.

Затверджено на засіданні
кафедри української філології
Протокол № 2 від «04» вересня 2020 року

Завідувач кафедри _____

к. філол. н., доц. Т. М. Радіонова

Екзаменатори _____

доц. Тітова О.Б.

_____

доц. Радіонова Т. М.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ

Сучасна українська літературна мова (фонетика й фонологія)

1. Від звука до тексту: Аналіз мовних одиниць різних рівнів / Брага І. І. та ін.; за ред. А. А. Силки. Вид 2-ге, випр. і допов. Суми : Університетська книга, 2019. 348 с.
2. Пац Л. І., Дубовик Л. І. Фонетика і фонологія сучасної української мови : теоретико-практичний комплекс. Горлівка, 2000. С. 36-37; 46-49; 58-62.
3. Сучасна українська літературна мова. Вступ. фонетика / за ред. І. К. Білодіда. К. : Наук. думка, 1969. С. 241; 261-294; 340-357.
4. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Знання, 2013. 340 с.

Сучасна українська літературна мова (лексика й лексикологія)

1. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. Харків : Вища школа, 1983. 137 с.
2. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоєпія, графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навчальний посібник. К.: ВЦ "Академія", 2006. 368 с.
3. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. К. : Наукова думка, 1973. 280 с.
4. Сучасна українська літературна мова / за ред. А. П. Грищенка. К. : Вища школа, 1993. С. 75-96.
5. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 1994. С. 115-118.
6. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : навчальний посібник. К. : Знання, 2007. 494 с.

Сучасна українська літературна мова (морфеміка і словотвір)

1. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія. Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. 254 с.
2. Куцова Р. А. Практикум з української морфеміки та дериватології: навчальний посібник. Горлівка, 2005. 68 с.
3. Сучасна українська літературна мова / за ред. А.П.Грищенка. К. : Вища школа, 1993. 269 с.
4. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 1994. 210 с.

Сучасна українська літературна мова (морфологія)

1. Безпояско О. К. Граматика української мови: Морфологія / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. К. : Либідь, 1993. 336 с.
2. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови. К.: Наук. думка, 1987. 232 с.

3. Горпинич В. О. Українська морфологія. Дніпропетровськ: ДДУ, 2000. 359 с.
4. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: ВЦ "Академія", 2004. 336 с.
5. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. 1. Київ : Вища шк., 1972. 402 с.
6. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Морфологія : монографія. Донецьк: ДонДУ, 1996. 435 с.
7. Костусяк Н. М. Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників. Луцьк: Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 180 с.
8. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови : морфологія. Вінниця : Поділля-2000, 2003. 464 с.
9. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова : морфологія. Київ: Вища шк. 1983. 264 с.
10. Лінгвістичний аналіз: Практикум. Навчальний посібник / За ред. Г. Р. Передрій. Київ: Академія, 2005. 280 с.
11. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. 2-е вид., доповн. Київ : Вид. дім «Слово», 2010. 327 с.
12. Сучасна українська літературна мова / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. Київ: Вища шк., 1993. 366 с.
13. Сучасна українська літературна мова: морфологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1969. 583 с.
14. Сучасна українська мова / за ред. О. Д. Пономарева. Київ: Либідь, 1997. 400 с.
15. Українська практична лексикологія, фонетика, орфографія: навч. посібник / А. П. Загнітко, Л. І. Пац, Л. І. Дубовик, О. Г. Важеніна. Донецьк: ТОВ ВКФ "БАО", 2007. 240 с.

Сучасна українська літературна мова (синтаксис)

1. Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис: навч. посібник. К.: Вища шк., 2005. 270 с.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: підручник. К.: Либідь, 1993. 368 с.
3. Вихованець І. Р. Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. К.: Рад. шк., 1982. 209 с.
4. Волох О. Т. Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Вища шк., 1989. 334 с.
5. Горяний В. Д. Односкладні речення в українській мові. К.: Рад. шк., 1983. 165 с.
6. Грищенко А. П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові. К.: Наук. думка, 1969. 155 с.
7. Дорошенко С. І. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові. Харків: Вища шк., 1980. 151 с.

8. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс): навч. посібник у 2-х ч. К.: ІЗМН, 1996. Ч. 1. 202 с.; Ч. 2 240 с.
9. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови: Синтаксис: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.
10. Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові. К.: Вища шк., 1986. 168 с.
11. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення. К.: Вища шк. 1985. 178 с.
12. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. К.: Либідь. 1992. 312 с.
13. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання: навч. посібник. К.: Вища шк., 1994. 670 с.
14. Сучасна українська літературна мова: підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко [та ін.] / за ред. О. Д. Пономарева. К.: Либідь, 1997. 400 с.
15. Христіанінова Р. О. Просте речення в шкільному курсі української мови: посібник для вчителя. К.: Рад. шк., 1991. 160 с.

Стилістика української мови

1. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. К.: Вища школа, 1978. 376 с.
2. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови. К.: Либідь, 1993. 248 с.

Діалектологія

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. К.: Вища школа, 1980. 245 с.
2. Дзензелівський Й. О. Конспект лекцій з курсу української діалектології: Вступні розділи. Ужгород, 1966. 265 с.
3. Дзензелівський Й. О. Конспект лекцій з курсу української діалектології. Ч.1. Фонетика. Ужгород, 1965. 316 с.
4. Жилко С. П. Нариси з діалектології української мови. К.: Рад. школа, 1996. 360 с.
5. Програма для збирання матеріалів до Лексичного атласу української мови. К.: Наук. думка, 1984. 81 с.
6. Гопштер Є. А. Українська діалектологія: навчально-методичний посібник. Горлівка: ГДППМ, 2005. 130 с.

Історична граматики української мови граматики

1. Плющ П. П. Історія української літературної мови. К.: Вища шк., 1971. 423 с.
2. Історична граматики української мови / М. А. Жовтобрюх, О. Т. Волох [та ін.]. К.: Вища шк. 317 с.

Лінгвістичний аналіз тексту

1. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту. Донецьк: ДонНУ, 2006. 294 с.
2. Загнітко А. П. Особливості конструювання тексту. *Український синтаксис*: у 2 ч. К., 1996. Ч.2. 186 с.
3. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посібник. К.: Знання, 2008. 240 с.

4. Мельничайко В. Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови. К.: Либідь, 1986. 215 с.

Методика навчання української мови

1. Андрієнко Т. Методичні поради до застосування комп'ютера на уроках української мови. *Українська мова та література*. 1998. № 36. С. 7.
2. Біляєв О. М. Зміст уроку мови. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 4. С. 2-6.
3. Біляєв М. О. Методика мови як наука. *Дивослово*. 2002. № 11. С. 20,24; 49-50.
4. Білоусенко П. І. Учїться висловлюватися. К.: Рад. школа. 126 с.
5. Бондаренко Н. Новий підручний як невід'ємна складова системної перебудови мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. 2005. № 2. С.2-5.
6. Бугайчук Ф. Диференційоване навчання як ефективний засіб активізації пізнавальної діяльності. *Укр. мова й літ-ра в шк.* 2000. № 6. С. 141-144.
7. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі тексту. К.: Рад. школа, 1986. 103 с.
8. Глазова О. Орієнтовне календарне планування викладання рідної мови. *Дивослово*. 2001. № 7. вкладка.
9. Глазова О. Тексти для мовчазного читання із завданнями. *Дивослово*. 2001. № 4. С. 43-50; № 5. С. 24-32; № 6. С. 13-18.
- 10.Глазова О. Тексти для аудіювання. *Дивослово*. 2001. № 2. вкладка; № 3. вкладка.
- 11.Глазова О., Косян Т. Твори газетних жанрів. *Дивослово*. 1997. № 3. С. 41-49.
- 12.Грибан Г. Взаємозв'язок у вивченні мови й літератури. *Урок української*. 2000. № 4. С. 31-35.
- 13.Донченко Т. Методика української мови в світлі реформування мовної освіти . *Укр. мова і літ. в шк.* 2003. № 2. С. 75-78.
- 14.Дорошенко О. А. Нестандартність при вивченні української мови в середній школі. *Укр. мова і літ-ра в шк.* 1990. № 2. С. 17-20; № 3. С. 32-38.
- 15.Зовнішнє тестування з української мови: форма, структура та зміст. *Укр. мова й літ-ра в середн. шк.* 2005. № 1. С. 69-78.
- 16.Іваницька Н. Л. Вивчення членів речення у 4-8 класах. К.: Рад. школа. 142 с.
- 17.Караман С. Інтегроване навчання. *Укр. літ. в заг. шк.* 2005. № 1. С. 46-51.
- 18.Конфедерат У. М. Дидактичні можливості тексту. К.: Рад. школа, 1988. 111 с.
- 19.Конфедерат І. М. Комплексне повторення на уроках української мови в 5-6 класах. К.: Рад. школа, 1985. 119 с.
- 20.Крайня М. І. Форми і методи роботи з текстом на уроках української мови. *Таврійс. вісн. освіти*. 2004. № 2. С. 225-237.
- 21.Красильчук Н. Національне виховання на уроках української мови. *Укр. мова й літ-ра в шк.* 2000. № 6. С. 145-147.

22. Мельничайко В. Я. Види мовного розбору. Тернопіль: Богдан, 1997. 120 с.
23. Методика навчання рідної мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2004. 400 с.
24. Методика навчання української мови в ДВНЗ та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / О. І. Потапенко та ін. К.: Міленіум, 2006. 332 с.
25. Миронюк Н. П. Орфоепія в 4-8 класах. К.: Рад. школа, 1986. 141 с.
26. Олійник І. С. Методика викладання української мови в середній школі. К.: Вища школа, 1989. 439 с.
27. Олійник І. С. Методика викладання української мови. Практичні та лабораторні заняття. К.: Вища школа, 1991. 285 с.
28. Пентилюк М. І. Робота із стилістики в 8-9 класах. К.: Рад. школа, 1989. 111 с.
29. Пентилюк М. І. Робота з стилістики в 4-6 класах. К.: Рад. школа, 1984. 135 с.
30. Пентилюк М. І., Окуневич Т. Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посібник. К.: Ленвіт, 2006. 134 с.
31. Практикум з методики навчання української мови / М. І. Пентилюк та ін. К.: Ленвіт, 2003. 302 с.
32. Плиско К. М. Організація навчання синтаксису в середній школі. К.: Рад. школа, 1990. 135 с.
33. Плиско К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови. Харків: Основа, 1995. 240 с.
34. Плющ М. Я. Словотворення та вивчення його в школі. К.: Рад. школа, 1985. 127 с.
35. Потапенко О. І. Гурткова робота з української мови в 4-8 класах. К.: Рад. школа, 1989. 109 с.
36. Скуратівський Л. В. Пізнавальні завдання з української мови. К.: Рад. школа, 1987. 142 с.
37. Стріха А. Д. Цікава граматики. К.: Рад. школа, 1991. 108 с.
38. Ужченко В. Д. Вивчення фразеології в середній школі. К.: Рад. школа, 1990. 173 с.
39. Федоренко В. Лінгвістична ігротека. *Укр. мова та літ-ра*. 2003. № 41-43. С. 3-88; № 2. С. 3-47.
40. Федоренко В., Скуратівський Л. Методичні рекомендації щодо вивчення української мови у 2006-2007 н.р. *Укр. мова та літ-ра*. – 2006. № 21. С. 13–31.
41. Христіанінова Р. О. Просте речення в шкільному курсі української мови. К.: Рад. школа, 1991. 156 с.
42. Шевцова Л. Ситуативні завдання як ефективний засіб розвитку зв'язного мовлення учнів. *Укр. мова і літ-ра в шк.* – 2001. № 2. С. 11-17.
43. Шелехова Т. Формування у старшокласників комунікативних умінь і навичок. *Дивослово*. 1998. № 1. С. 38-41.
44. Шкуратяна Н. Г. Методика вивчення орфографії. К.: Рад. школа, 1985. 129 с.

45. Яворська С. Вивчення словотвору в п'ятому класі. *Укр. мова і літ-ра в шк.* 2000. № 1. С. 61-63.
46. Якименко Н. Розвиток зв'язного мовлення учнів. *Укр. мова та літ-ра.* 2004. № 5. С. 12-15.